

Ben Öyle Diyorsam Öyledir

Yazının başlığı olarak tayin ettiğimiz cümle ekser insanımızın çoğu kez lisan-ı hal ile değil de lisan-ı kâl ile dillendirdiği bir cümledir. Kelmâlâtı her şeyi bilmekte arayan bir topluluk haline geldik maalesef. Bilmiyorum diyebilmenin de bir erdemlik olduğunu kimilerimiz kabul etmiyor, kabul edenlerimiz de lisanıyla kalbi arasındaki büyük mesafelerle dillendiriyor.

Halbuki Hz. Peygamber (Aleyhissalatü vesselam) “Uzeyr nebî midir değil midir bilmiyorum, Tubbe’ (kavmi) mel’un mudur değil midir bilmiyorum” buyurur.[1] Demek ki beşeriyetin mutlak gereği olan bilmemek Hz. Peygamber için de geçerli olabiliyor belli zamanlarda.

Yine günlerden bir gün bir adam Allah Resulü (Sallallahu aleyhi ve sellem)’ne “Yeryüzünün en şerli yeri hangisidir?” diye sormuş ve Peygamber (Aleyhisselam)’ın cevabı da “bilmiyorum olmuştur. Cebrail (Aleyhisselam) kendisine geldiğinde Hz. Peygamber bu soruyu ona sormuş onun da cevabı “bilmiyorum” olmuştur. Nihayetinde Cebrail (aleyhisselam) durumu Cenab-ı Hakk’a arz ederek “Muhammed (Sallallahu aleyhi ve sellem) sana yeryüzünün en şerli yerini soruyor” deyince Allah Teâlâ “Ona haber ver ki; yer yüzünün en hayırlı yerleri mescitler, en şerli yerleri de sokak (çarşı-Pazar)lardır” buyurmuştur.[2]

Bilmediğine bilmiyorum diyemeyen bir toplumun bildiğini zannettiği bir mevzudaki yanlışlığı ortaya çıktığında “bilmiyormuşum” demesi elbette ki beklenemez. Çünkü bu çok daha zor birincisinden. Çok daha nefse ağır gelici ce çok daha hırpalayıcı enâniyet duygularını.

Ali b. Musa el-Haddâd şöyle anlatır: “Ahmed b. Hanbel ve Muhammed b. Kudâme el-Cevherîyle birlikte bir cenazeye bulunuyordum. Ölü defnedilince engelli bir adam kabrin yanında oturup (Kur’an) okudu. Ahmed b. Hanbel bu adama “Ey filan!Kabrin yanında (Kur’an) okumak mekruhtur” dedi. Kabristandan çıkınca Muhammed B. Kudâme Ahmed b. Hanbel arasında şöyle bir diyalog geçti:

İbn Kudâme: “Ey Ebû Abdillâh! Mübeşşir el-Halebî hakkında ne dersin”

İbn Hanbel: “Güvenilir kişidir”

İbn Kudame “Peki ondan bir şey yazdın mı”

İbn Hanbel: Evet

İbn Kudâme: İşte bana Mübeşşir el-Halebî Abdurrahman b. el-Alâ el-Leclâc’dan babasının defnedildiğinde kabrinin başında bakara süresinin başıyla sonunun okunmasını vasiyet ettiğini ve İbn Ömer (Radıyallahu anh)’in de bunu vasiyet ettiğini işittiğini söyledi.”

İbn Hanbel: Dön (o) adama de ki; okusun.[3]

Abdurrahman b. Mehdî der ki; Ubeydullah b. Hasen el-Anberî'nin de bulunduğu bir cenazede idik. O zamanlar Basra kadısı idi ve insanlar katında kadr-i kıymeti, makamı bilinen biriydi. Bir konu hakkında konuşup hata edince o günlerde yaşı ufak olan ben "Bu mevzu böyle değil baba! Eser'e tabi ol! Dedim. Bunun üzerine insanlar başıma üşüşünce Ubeydullah "bırakın onu! Nasılmış mesele?" dedi. Ben de meseleyi kendisine anlatınca "Doğru söyledin ey çocuk! Öyleyse ben hakir bir vaziyette senin görüşüne dönüyorum" dedi.[4]

İmam Ebû Hanife'nin baş talebelerinden olan Hasen b. Ziyad'a bir fetva soruldu bir gün. Fetvayı verdikten ve soran adam da ayrılıp gittikten sonra hata ettiğini anladı. Ancak soruyu soran adamı nasıl bulacaktı şimdi. İşin müşkil yanı da burasıydı. Hemen bir tellal kiralayıp sokaklarda " Hasen b. Ziyat falanca konuda fetva vermiş ve hata etmiştir. Kime Hasen b. Ziyat bir şeyle fetva verdiyse ona dönsün" diye bağırttırdı. Bu süre zarfında sadece adamın gelmesini bekleyen İbn Ziyad adam gelip de ona, sorduğu konuda vermiş olduğu fetvanın hatalı olduğunu ve doğrunun şöyle şöyle olduğunu bildirinceye dek günlerce fetva vermeksizin bekledi.[5]

Bütün bunlar ve benzeri hadiseler "bilmiyorum" deme hususunda geri durmak şöyle dursun adeta yarışan selefimizin, işe nefsi karıştırmama hususunda sadece bu seviyede kalmadıkları, aksine bunun bir adım ötesinde olan "bilmiyormuşum" deme erdemliğinde de çok daha önde geldiklerini göstermektedir.

Darısı tüm ümmet-i Muhammed'in başına...

[1] Ebu Davud, No: 4674, Hakim, el-Müstedrek, No: 104, Beyhaki, No: 17373

[2] İbn Hibbân, Sahih, No: 1599, Beyhaki, es-Sünenu'l-kübrâ, III/65, Hakim, el-Müstedrek, I/90, Heysemî, Mecmau'z-zevâid, II/6, İbn Abdilber, Cami'u beyâni'l-ilmi ve fadlihi, Daru İbni'l-cevzi, 1427, B.II, II/36

[3] İbn Kayyimi'l-cevziyye, Kitâbu'r-rûh, Daru İbn Kesîr, Dımeşk, Beyrut, 2011, B.VIII, s. 65

[4] Ebu Nuaym el-Isbahanî, "Hilyetu'l-Evliyâ", IX/5 Daru'l-Kitabi'l-Arabî, Beyrut-Lübnan

[5] Muhammed Zahid el-Kevserî, el-İmtâ' bi sîreti'l-imâm Hasen b. Ziyâd ve Muhammed b. Sücâ', Karaçi, Pakistan, s. 6-7